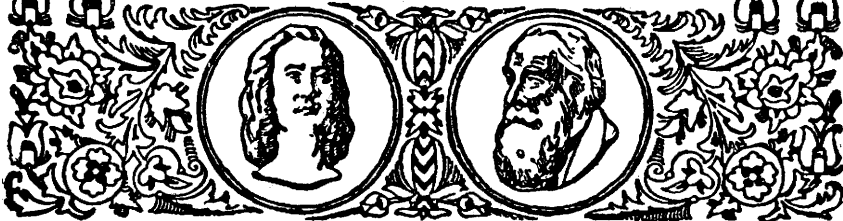

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Egyházépítő összefogás

Bezárultak iskoláink, két gimnáziumunkban letették az érettségit, teológiai akadémiánkon több ifjú lelkészi oklevelet szerzett, s az egyházvezetésben is eltelt számunkra az első esztendő. Iskolába jártunk mi is, az élet nagy és komoly és felelősséggel tele iskolájába, az egyház ügyvezetése terén, s közben beleizmosodtunk az építő munkába és vele az iskolaalapításba is.

Az ifjúság elszéledt a szülői házhoz, kipihenni egy léleképítő év fáradalmait, a tanárok szintén elszélednek, a nyári szüneten át a következő léleképítő esztendő fáradságos munkájához új erőt szerezni, s meghítt óráiban kiiki fölteszi a kérdést magának: „eleget tettem-e annak, amit tőlem a szülők, az egyház és a nemzet vár?”

A diák is, a tanár is adja meg a feleletet ezekben a sorsdöntő kérdésekben saját magának.

Én itt az egyház vezetőségének és főhatóságának első esztendei munkájából csak azt az egyet akarom kiemelni, ami az egyházat iskoláival kapcsolja össze.

Az iskolák az egyháznak fölötté drága kincs. Ha biztonságot akar, iskolára van szüksége, ha fejlődni akar, az iskola ifjúságán át valósíthatja meg legeredményesebben elveit, ha nevelni akar, a legfogékonyabb lelkekre az iskolában talál, ha a nemzetnek szolgálatot akar tenni, iskolái ifjúságát keresse s ha a nemzet

az egyháztól egyáltalán szolgálatot vár, ahhoz ne tegyen semmi mást, csak iskolákkal ajándékozza az egyházat.

Az egyháznak az építő munkában első szükséglete a nevelő hadsereg; ma azonban az egyház nem rendelkezik elegendő oktató, vezető elem fölött. Hiányok és panaszok a legkülönbözőbb helyeken hangzottak el. Teológiánk a lelkészjelölt ifjak hiányáról, mindkét gimnáziumunk a tanárhiányról, egyházközségeink a tanító- és kántorhiányról panaszkodnak. Mindezek a bajok eredtek egyfelől a huszonkétéves elnyomatás nehéz magyar viszonyaiból, másrészt pedig az utánpótlás szervezetlenségéből. Mentül nehezebbé teszi az élet valamely kérdés megoldását, annál keményebben meg kell szervezkedni a nehézségek legyőzésére, tehát a gyászos trianoni élet alatt egyházunkban annál inkább kellett volna működnie egy utánpótlás szolgálatában álló szervezetnek.

Mindezeknek a nehézségeknek a leküzdésére — remélem — egy örökéletű szervezetet állítottunk fel a Berde-bizottságban, melynek hármas feladata van: kifelé az egyházi élet támogatására nevelendő ifjúság toborzása s az anyagi támogatás összegyűjtése, befelé pedig a megnyertek egyházas gondolkodásának ápolása és az egyházzolgálatra való lelki előkészítése.

Sajnos, ennek a megmozdulásnak egyelőre sem teológiánk, sem tanári testületünk, sem a tanítói kar nem sok hasznát látja, mert kezdeni valamit csak elől lehet s itt az elvetett magból fakadó termés az első aratásra csak évek múltán érik. De akkor se késő.

Második lépésként összefogtunk az iskolával a nemzetnevelés megmunkálásában. Vezette az egyház főhatóságát ebben a kérdésben az a szent és mély meggyőződés, hogy a nemzeti érzést és az egyén nemzetszolgálati kötelességtudatát az eddiginél sokkal nagyobb mértékben kell nevelni, s hogy erre a nemes feladatra az egyház és az egyházi iskolák sokkal jobban képesek, mint a nemzet szervezetének akármely más eleme. A pap a szószékből és a tanár tanári székéből a leghatékonyabb apostola a nemzet újjászerveződésének. Kolozsvári kollégiumunkban külön nemzetnevelő órák szerveztettek és az önképzőkori délutánok idejének is javarésze nemzetnevelési kérdésekkel telt el. A kereszturni gimnáziumunk tanári karával szintén megtartottuk a nemzetnevelési értekezletet, melynek nyomán a jövő évtől kezdve ott is útba indul az iskola eme legfontosabb feladatainak megoldása. Így egyházunk nemcsak a maga szűk körzetében, hanem országos vonatkozásban is úttörő lépéseket tett a nemzeti újjáéledés terén.

De épügy úttörő lépést tettünk az iskolával való harmadik összefogásunkban akkor, mikor hozzáláltunk egyházi életünk legfontosabb feladatának, a valláserkölcsei oktatás kérdésének új megoldásához. Ezt szükségessé tette formailag az oktatásnak a nyolc osztályra való kiterjesztése, belsőleg pedig négy kérdés: az anyag kiválogatásra érett felülvizsgálata, unitárius gondolkozásunk fejlődésének helybiztosítása, az unitárius öntudat ébresztése és végül a valláserkölcsei oktatásnak is a nemzetnevelés szolgálatába állítása. Ezek mind nagy feladatok s értünk érdemes nagy elhatározásokra szálni magunkat. Érdemes helytállni a mellett a nagy meggyőződésünk mellett, hogy a mi egyházunk a legmagyarabb nemezi egyház, ezért nekünk első sorban érdekünk és kötelességünk az éber öntudat és a vallási élet terén is gyakorolt nemzetszolgálat. Számos tanácskozáson érleltük meg ezeket az egyházi életbe mélyen belevágó kérdéseket, melyekhez e napokban az egyházkörök adják hozzá a maguk bölcsességüket.

A negyedik összefogásunk az iskolával egyenesen iskolaalapítás volt, a népfőiskola megteremtésében. Az üdvös gondolat a teológiai főiskolánk igazgatóságában született meg, az egyházi főhatóság ezt az eléggé nem dicsérhető eszmét azonnal szívvel-lélekkel magáévá tette és a Nőszövetséget is felszólította hasonló leányfőiskola megszervezésére.

Az ügy, mely ezen a soron érik, a falú közelebbhozása a városhoz s ebben egyházunknak, mint népiegyháznak megvalósítása és ezen a réven egyházi életünk egységének, teljességének kiépítése. Ezenkívül pedig a maga területén ez a népfőiskola is ugyan arra jó, amire a Berde-bizottság törekvése irányul, nevezetesen a falúnak egyháztámogató ifjúságot nevelünk.

Ime az Egyház törekvései az iskolákon át egy nagy egyházépítő összefogássá nőnek ki. A szülői házhoz hazamenő tanuló-ság és az életbe erőgyűjtésre szétoszló tanárság nyári emlékként ezt vigye magával a nép közé.

A gyerekek nyugtassák meg a szülőket, hogy fejlődésük a legjobb kezekbe van letéve s a tanárok nyugtassák meg, ahol csak megfordulnak, az egész unitáriusságot, hogy minden megtétetik egy magyarabb, egy unitáriusabb jövő kiépítésére s ebben bizalmukkal és ragaszkodásukkal vegyenek ök maguk is részt.

Gelei József.

A Berde Bizottság munkája és felhívása

A Berde Bizottság 1941 szeptemberében Gelei József egyházi főgondnok vezetésével kezdte meg működését. Célját szegénysorsú, de jómagaviseletű, székely gyermekek taníttatásában határozta meg, akik hajlandók magukat az egyházi élet szolgálatára elkötelezni. Ezenkívül célja volt a Bizottságnak minél több, tehetséges székely gyermeknek az ipari és kereskedelmi pályán való elhelyezése, hogy ezzel, egyrészt magyar, másrészt unitárius érdekeket szolgáljon a mostani nagy őrsváltás alkalmával.

Célját, Isten segítségével, reményén felül megvalósította, mert amellett, hogy több székely gyermeket elszegődtetett, már az 1941—42-iki iskolai évben összesen 20 középiskolai tanulót taníttatott. 500 P-vel segélyezte a teológiai akadémia ifjúságát, 300 P. segélyt adott egy gépipari középiskolás tanulónak, kisebb-nagyobb segélyeket pedig az elhelyezett tanoncoknak, meg a gimnáziumi szegény, de a bizottságba be nem vett tanulóknak.

A 20 középiskolai tanuló közül 15 a kolozsvári unitárius kollégiumban tanult, 3 a kereszturi gimnáziumban, 2 pedig Budapesten. A kolozsvári unitárius kollégiumban a következő tanulók tanultak a Bizottság költségén:

1. Fekete Sándor I. o. t. Bukarestből menekült cipész gyermeke.
2. Incze Lajos I. o. t. alsócsernáti pénzügyőr gyermeke.
3. Kilyéni János I. o. t. buzaházai MÁV pályamunkás gyermeke.
4. Máthé Sándor I. o. t. kénosi utász gyermeke.
5. Nagy Károly I. o. t. örményesi földműves gyermeke.
6. Sándor Mózes I. o. t. felsőrákosi földműves gyermeke.
7. Székely József I. o. t. árkosi földműves gyermeke.
8. Székely Sándor I. o. t. felsőrákosi földműves gyermeke.
9. Tózsér Ákos I. o. t. kénosi napszámos gyermeke.
10. Varga László I. o. t. kocsordi földműves gyermeke.
11. Bota Zsigmond II. o. t. szabédi földműves gyermeke.
12. Fóri Mihály II. o. t. kolozsvári altiszt gyermeke.
13. Kún Mihály II. o. t. kolozsvári földműves gyermeke.
14. Mikó Sándor II. o. t. bölöni földműves gyermeke. (Mikó-család taníttatja.)
15. Szatmári József V. o. t. néhai üveggyári tisztv. gyermeke.

Amint már ebből a névsorból is kivehető, mind olyan gyermekek, akik a Berde Bizottság segítségével nélkül sohasem kerülhetek volna gimnáziumba, mert szüleik szegénységük miatt a tanítási költségeket semmiképpen sem tudták volna fedezni. Hál' Istennek, mondhatjuk, hogy csaknem mindannyian megérdemelték a taníttatást. Egyik-másik a gimnáziumnak is díszeré válik, mert kitűnővel, vagy jelessel végzett. Ha pedig voltak közöttük, akik az első félév végén gyenge eredményt mutattak, évvégére

bébizonyították, hogy gyengeségük oka inkább az eddigi iskolázottságuk hiányos és elmaradott voltában, mint saját hibájukban keresendő.

De ennek a sok szegény, jó magaviseletű, tehetséges székeley gyermeknek a taníttatása csak egyesek és közületek áldozatkész adományai által volt lehetséges. Most, midőn itt adományait hálával és köszönettel nyugtázzuk, kérjük Istent, tegye lehetővé, hogy ezután is önfeláldozó szeretetükről és odaadó készségükről tanuságot telessenek.

1. Józan Miklós	— — — — —	500.—
2. Dr. Báró Dániel Gábor	— — — — —	53.86
3. Dr. Barabássy Albert	— — — — —	53.90
4. Budapesti Unitárius Nőszövetség	— —	1.000.—
5. Dr. Fazakas Miklós	— — — — —	59.86
6. Dr. Abrudbányai Ede	— — — — —	100.—
7. Kolozsvár városa	— — — — —	650.—
8. Dr. Hethéssy Jenő	— — — — —	100.—
9. A kolozsvári unitárius kollégium diákjai		50.02
10. Dr. Weress Gábor	— — — — —	681.—
11. Özv. Csifó Salamonné	— — — — —	90.—
12. Dr. Tóth György	— — — — —	199.72
13. Dr. Simándi Tamás	— — — — —	80.10
14. Magát megnevezni nem akaró közület	—	2.600.—
15. Kozma György	— — — — —	53.96
16. vitéz Kozma Ferenc	— — — — —	99.86
17. vitéz Gyulai Tibor	— — — — —	675.86
18. Valkó Gyula	— — — — —	50.—
19. Dr. Gál Zsigmond	— — — — —	681.—
20. Dr. Gyulay Zoltán	— — — — —	50.—
21. Dr. Gálfalvy György	— — — — —	53.86
22. Bikfalvy Károly	— — — — —	29.90
23. Dr. Gelei József előadásából	— — —	159.44
24. Bekő Jenő	— — — — —	262.20
25. Horthy Miklós Ösztöndíj	— — — — —	1.800.—
26. Barla Dezső	— — — — —	99.86
27. Fazakas Jenő	— — — — —	55.—
28. Ferencz József	— — — — —	5.40
29. Gálffy Zsigmond	— — — — —	50.—
30. Dr. Ferencz Áron	— — — — —	55.—
31. A budapesti unit. egyházközség	— —	600.—
32. Első Magyar Ált. Biztosító Társaság	—	49.86
33. Kolozsvár városa	— — — — —	300.—
34. Dr. Ferenczy Géza	— — — — —	99.86
35. Asztalos Ferenc	— — — — —	20.—
36. A kolozsvári unitárius kollégium diákjai		50.02

Összesen az eddigi adományok (junius 4-ig) P. 10.512.52

Az 1941—42-ik iskolai évben ezekben számolhatunk be a Berde Bizottság által végzett munkáról.

A most következő iskolai évre pedig tájékoztatásul a következőkre hívjuk fel unitárius hiveink figyelmét:

I. A kolozsvári unitárius kollégiumba összesen nyolc gyermek felvétele van előirányozva. Szeretnők, ha a legtehetségesebb unitárius gyermekeinket tudnók kiválasztani. Azért, azok a szülők, akik tehetséges gyermekeiket a Berde Bizottság útján szeretnék taníttatni, ez iránti kérésüket minél hamarább juttassák el a Berde Bizottsághoz, valamint a gyermekek iratait is (elemi iskolai bizonyítvány, újraoltási bizonyítvány, szegénységi bizonyítvány, anyakönyvi kivonatok). Az iskolai év kezdete előtt (kb. szept. 7—8-án) a gyermekek tehetség vizsgálaton esnek át és akik a követelményeknek megfelelnek, azokat a bizottság taníttatni fogja.

II. Ismételten felhívjuk lelkészeink és tanítóink figyelmét, hogy azoknak a gyermekeknek, akik valamilyen ipari vagy kereskedői pályára akarnak lépni, s testi és szellemi fejlettségük nem esik kifogás alá, összes iratait (iskolai bizonyítvány, újraoltási bizonyítvány, anyakönyvi kivonatok) még a hónap folyamán feltétlenül juttassák el a Berde Bizottsághoz. Bizottságunk most abban a szerencsés helyzetben van, hogy az ipari pályát választó ifjakat a legjobb helyekre tudja elszegődtetni, de csak abban az esetben, ha az összes iratok a fenti időben rendelkezésére állanak. Nemcsak elemi, hanem a középiskola alsó osztályait és polgári iskolát végzetteket is elhelyez a bizottság.

Az eddigi tapasztalatok alapján azt állapítottuk meg, hogy az ipari pályára készülő gyermekek a falusi környezet (cséplőgépek, malmok stb.) hatása alatt mindenáron géplakatosok akarnak lenni, vgy valamilyen gépekkel foglalkozó mesterséget szeretnének megtanulni. Azonban ezen a téren az elszegődtetés már csaknem lehetetlen, azért közöljük azokat a főbb mesterségeket, ipari ágakat, ahol inkább tudjuk biztosítani úgy az elhelyezést, mint a későbbi megélhetőségi lehetőséget.

Arany-, ezüstműves, ékszerész, ötvös; asztalos (épületasztalos, bútorasztalos, mintaasztalos); bádogos, borbély, bőröndös, bőrűzőműves, szíjgyártó, nyerges, cég- és címfestő, cukrász, esztergályos (vas- és fémesztergályos), galvanizáló, gombkötő, paszmányos, szabó, kádár, kaptafakészítő, kárpitos, kazánkovács, kefekötő és ecsetkészítő, lakatos (műlakatos, épületfelvasaló, géplakatos), látszerész, mészáros, nap- és esernyőkészítő, rézőntő, pék, szobafestő, szűcs, takács, tímár, vasöntő, vésőműves, bélyegzőkészítő, villanszerelő.

Ezeken a mesterségeken kívül ott van a kereskedői pálya, melyen szintén nagy hiány mutatkozik.

Tudjuk, hogy ezek az iparágak a legtöbb falusi gyermek előtt ismeretlenek, de ma ezekben van a nagyobb hiány, azért népünk figyelmét ezekre kell irányítani. Nemzeti érdek, hogy az ipar minden ágában legyenek jól kiképzett magyar ifjak, akik a nagy őrsgévváltásnál minden nehézség nélkül végezhetik a rájuk háruló feladatokat. A Berde Bizottság akkor tölti be hivatását, ha kitermeli a megfelelő embereket s őket a megfelelő helyre állítja.

Bodor András, titkár.

Köszönetem

1942. év tavaszán, Budapesten tartott, unitárius lelkészi továbbképző konferenciának meghallgattam azt a részét, amelyet a rádió közvetített. Ezekben a hangokban keblem megfűrdött és lelkemnek égő fáklyája az *egy Isten* hitből, egy néhány sort megvilágított.

Köszönöm az Istennek, hogy magyarnak teremtett! Én az eke szarva mellett, ebben az *egy igaz Isten* hitben töltöm be hivatásom és imádkozom. Főlemelt fővel tekintek az égre, lelkemnek jobb kezével megsímogatom Isten tornácának alapzatát és köszönöm édesanyámnak, hogy magyar unitáriusnak szült engemet.

Mélyen meghajtom a fejemet itt a sovány barázdák sűrűségében és úgy köszönöm meg a magyar kormányzatnak, a magyar rádió igazgatóságának, hogy az unitárius egyház nagy vezető embereit megszólaltatta a rádióban, akik ismertették, hogy milyen szíva *egy Isten* hittel ragaszkodik az unitárius nép nemzetéhez és a hon védelméhez.

Ezek után megszólalt a rádióban az én kicsiny falumnak két nagy fia: Az egyik tisztelendő Ekárt Andor, a mi papunk, az unitárius egyetemes lelkész körnek az elnöke.

Nemcsak magas képzettségéről tett bizonyosságot, hanem ehhez az ígéhez, hogy „Az Isten lélek és akik őt imádják, szükség, hogy lélekben és igazságban imádják.”

Ő hozzá adta a lelkét és lelkének kelyhéből a hitnek a drága olaját csepegtette rá.

Izsák Domokos, a vadregényes erdőknek, mezőknek dalnoka verseiben arattak, Istennek magvetését, amely műveletlen földre hullott és ott termékenyült meg. Mert tavasszal neki bomlik ki az első rügy, neki szól legszebben a pacsirta és a berekben éneklő madárpár, az ő házával szemben építi a fészket.

Én kívánom, hogy áldja meg az Isten ezt a magas színvonalban szárnyaló lelket és vezérelje egyenesen előre egyházi életünk vezetésében.

Csehétfalva, 1942 május 10-én.

Deák Albert.

OROSZHEGYI JÓZSA: ROMÁN ÉLET. Megjelent Dr. Jancsó Elemér: „Erdélyi ritkaságok“ 5-ik köteteként, Bíró Sándor tanár bevezető életrajzával. A cím az elmúlt 22 évi tapasztalatok után ör-magától nem nagyon vonzó. Ha azonban elolvassuk a szerzőnek tragikus életét s aztán a könyvet, nemcsak nagy élvezetet találunk benne, hanem nélkülözhetetlen tanulságot is. *Oroszhegyi Józsa* író és orvos volt. Fiatal korában együtt működött a 48-as eszmékért rajongó magyar ifjúsággal, ezek közt Petőfivel, Jókai-val és Vasvári Pállal. A szabadságharcot végigküzdötte, 10 évi börtönbüntetést kapott az osztrák abszolutizmustól, amiből 5 évet töltött Josefstadtban; szabadonbocsátása után orvos volt Abrudbányán és Kolozsvárt, de innen kivándorolt Romániába (Munténiába). *Koós Ferenc*, a kitűnő magyar református lelkész felismerte kiváló tehetségeit és a „*Bukaresti Magyar Közlöny*“ szerkesztésére kérte fel. Magyar nemzeti szempontból ez a munkássága a legnevezetesebb. Éles megfigyelő képességeivel felismerte, hogy egyes románok már akkor (a 60-as években) milyen álmokat szöttek Erdélyre s erre felhívta a magyar lapok és közvélemény figyelmét, ámbar azoknak az álmoknak teljesülését ő sem vette komolyan. Sokat tett a román egészségügy érdekében. A románok azonban rút hálátlansággal fizettek ezért, de ő mégis a román életet, a most kiadott, eddig kéziratban levő könyvében nagy szeretettel festi. Érdemes ezzel a könyvvel foglalkozni, mert benne nagy tanulságokat talál a magyar olvasó. Többek között azt a szomorú tényt látjuk, hogy miként kallódik el az igazi jó, rendkívüli tehetséggel megáldott magyar ember ezen a nagy világon. A tanulságos könyv ára 3 P. Kapható a Minervánál és minden könyvkereskedésben.

TÁRGYALÁSOK A MINISZTERIUMBAN. Az elmúlt hetekben Főtisztelendő Püspök Ur, dr. Gelei József egyházi főgondnok és egyházi titkár afiai Budapestre utaztak, hol a székelykereszturi gazdasági iskola építése, az 1942. évi államsegély különbözet és az 1943. évi költségvetés, esperesi tiszteletdíjak 1941. évre való utalása, tanári besorolások, új lelkészi kongruák, menekült tanulók segélyezése, stb. ügyében jártak el; a minisztériumokban szíves fogadtatásban részesültek s kéréseink kedvező elintézésére ígéretet kaptak, egyes ügyekben a kedvező elintézés már meg is történt.

ÉNLAKA ÜNNEPE. Május 31.-e mondhatnám ötös ünnepe volt Énlakának. — Legelől említem az egyházközség örömét, mikor ismét üdvözölhette szeretett lelkészét, ki 2 hónapi távollét után, a kolozsvári szanatóriumból egészségesen jöhetett haza. Nemsokára át is veszi a szolgálatot.

Másodszor ünnepe volt, mert megismerhette egyházunk Főgondnokát, ki e napon bejárta a Gagy és Nyikó mentét, közvetlen érintkezést keresve unitárius székely népünkkel. Énlakán többet, mint 2½ órát töltött.

Ugyan ezen a napon tartotta a köri elnökség esperesi vizsgálatát.

A hősök ünnepe mellett a leányleveinte csoport esküvétele is külön ünnepséget jelentett.

Főgondnok urunk e templomban, Esperes üdvözlő szavára válaszolva, hosszabb beszédben szólott népéhez, majd végighallgatta a Hősök ünnepének szereplőit. A szereplőket névszerint nem tudjuk emlékezetből felsorolni, megemlítjük azonban azt a nagyon szép és tartalmas beszédet, melyet az állami iskola tanítónője tartott. Délután 2 órakor a leány-

levente csoport műsoros délutánja következett Zsakó Gyuláné levente parancsnok vezetésével. Zsakóné igen tevékeny részt vesz egyházi életünkben, kitűnő orgonista és énekes, ki mint ilyen állandó helyettese az énekvezérnek. Mint a Nőszövetség vezetője a templom részére szőnyeget készíttetett, zöld bársony katedrai behúzó, íróasztali terítőt ajándékozott 350 pengő értékben. A leánylevente csoport fogadalomtételével kapcsolatos ünnepélyen újabb tehetségéről szereztünk bizonyosságot, amikor „*Székely leány Tündérorszámban*” címen saját darabját adták elő a székely fiúk és székely leányok. Alapgondolata a darabnak, hogy a székely ruha még Tündérorszámban is a legszebb. Amikor e helyen is hálás köszönetünket fejezzük ki a levente parancsnoknak, kérjük további lelkes és nemes munkáját ifjúságunk, egyházközségünk, népünk művelése, építése érdekében.

A hősookról tartalmas beszédben Ekárt Andor körü jegyző emlékezett meg, a templom előtt az egyházközség gondnoka üdvözölte a Főgondnokot, megköszönve szíves látogatását. Főgondnok urunkat, kit útjában Csifó László egyházi titkár s körü esperes kísért, Csekefalván, Szentábrahámon, Gagyban, Kismedesérben, Martonosban, Énlakán, Tarcsafalván, Szentmihályon, Kobátfalván, Siménfalván, Kadácsban, Szentmiklóson igen nagy szeretettel fogadta a nép a meglepetésszerű látogatást, több helyen ezzel a megjegyzéssel: végre látunk főgondnokot is a falunkban. Úgy gondoljuk, hogy a látogatás kedves emlékként marad fenn Főgondnok urunk lelkében is.

A FELEDHETELÉN ÉDESAPA EMLÉKÉRE. *Máthé Juliska nyug. tanítónő* felejthetetlen édesapja: id. Máté Lajos énekvezér-tanító (1861—1906) emlékére, aki született 1842 június 6-án, születésének századik évfordulóján 200 P-t, azaz Kettőszáz Pengőt ajándékozott a városfalvi unitárius egyházközségnek orgona-alapjának gyarapítására.

Megköszöntem ez adományt a városfalv szószékről, s megemlékeztem a lelkiismeretes, munkás énekvezér-tanítóról, akiről az elismerés és szeretet hangján beszélnek ma is már megöszült tanítványai. Megköszönjük a nagy nyilvánosság előtt is s egy pár szóban érdeemesnek találjuk felemlíteni, hogy id. Máté Lajos Kénosból származik, 5 évig Recsenyeden, 40 éven át Városfalván munkálkodott a nevelés és unitárius énekügy szolgálatában. Egyházas szellemű volt. A gyakori papváltások alkalmával szíve-

sen szolgált a lelkészi katedrán is. Isten hűséges életárssal (Fóris Juliánna, szintén kénosi származású) és 8 gyermekkel áldotta meg, akiknek a nevelésére kiváló gondot fordított. Szép, kiterjedt nagy családtörzse lett. A városhalvi temetőben nyugszik. Emlékét márvány sírkő jelzi, amit a hálás utódik állítottak. Nemcsak szerető gyermekei, hanem tanítványai is szeretettel emlegetik. Áldott az emlékezete!

Báró József, lelkész.

A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS KOLLÉGIUMBAN érettségire állott negyven tanuló. Ezekből kettőnek (*Varga Iván és Gálffy Zsigmondnak*) *kitűnővel*, ötnek (*Berkési Márton, Jánosházy György, Lászlóczky Gyula, Major István, Schiff János*) *jelessel*, 11-nek *jóval*, 17-nek *elégséggel* sikerült a nagy próba, 5 tanuló 2 hónapra javítóra utasítottatott.

A kormány képviselője *Barabás Tibor* tanügyi tanácsos, egyházi részről elnök *Vári Albert* teol. tanár volt.

Józan Miklós püspök és *egy magát meg nem nevezett jótévő* 100—100 pengőt adományozott a legjobb tanulók jutalmazására. Ezt a jutalmat *Varga Iván* és *Gálffy Zsigmond* nyerték.

ÉVZÁRÓ A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS KOLLÉGIUMBAN. Június 24-én, d. e. 11 órákor volt a kolozsvári Unitárius Kollégium gimnáziumának évzáró ünnepe. Az ünnepély „Te benned bízunk eleitől fogva“ kezdetű zsoltárral kezdődött, ezután *Benczédi Pál* vallástanár buzgó imával adott hálát Istennek, hogy egy év küzdelmén átsegített ismét. *Gálffy Zsigmond* igazgató tartalmas beszédben vázolta egy esztendőnek küzdelmeit s irányt mutatott a tanuló ifjúságnak a jövőre nézve. Az év történetének, tanulmányi előmenetelnek ismertetése után a jutalmak kiosztása következett, melyről az *Értesítő* fog beszámolni. Az igazgató beszámolója után *Józan Miklós* püspök lelkes buzdító beszédet tartott az ifjúsághoz. Dr. Gyergyay Árpád orvostanár, felügyelő gondnok pedig az orvosi pálya szépségeire és társadalmi szempontból való fontosságára hívta fel a tanulók figyelmét.

ESKÜVŐ. *Kisgyörgy Sándor* magyarpéterlaci jegyző és *Varró Rózsika* június hó 28-án házasságot kötöttek. Isten áldása legyen az ifjú pár szövetségén.

NAGY SÁNDOR volt kocsordi lelkészt a főt. püspök úr a lókodi lelkes egyházközség lelkészévé nevezte ki. Beköszöntője hűvétkor volt. Az ünnepségről nem kaptunk tudósítást, azért írunk róla ily röviden és későn.

OSZTÁLYTÁRSI TALÁLKOZÓK. Folyó évi iskolai év végén nagyon kedves és emlékezetes alkalomnak volt tanuja a kolozsvári Unitárius Kollégium. Ezeket az alkalmakat az osztálytársi találkozók adták. Ilyen osztálytársi találkozókat tartottak először az 55 ÉVES ÉRETTSÉGIT TETT TANULÓK. Ez a találkozás június hó 21-én volt, jelen voltak öten. A hatodikat, a gyengélkedő *dr. Gál Kelemen* igazgató, tanügyi főtanácsost otthon, a Mussolini-uti lakásán látogatták meg. A találkozón jelen voltak: *Józan Miklós* püspök, *Geréb Zsigmond* és id. *Máthé Lajos* ny. lelkészek, egyházi tanácsosok, *Hadházy Sándor* egyházi pénztárnok, *dr. Heimann József* orvos. Az osztálytársak ünnepies istentiszteleten vettek részt, amelyen buzgó, mély átérzéssel előadott imát *Geréb Zsigmond*, magas szárnyalású, emlékekkel és reménységgel teljes beszédet *Józan Miklós* püspök tartott nagy közönség előtt.

A második találkozó az 50 ÉVESEKÉ volt, ugyanazon a napon. Ezen jelen voltak: *dr. Ferencz József*, kir. közjegyző, *Borbély Ernő*, *dr. Hintz György* gyógyszerész, *Simon Balázs* ny. ezredes és *Ürmösi Károly* tb. esperes.

Harmadik találkozó a 30 ÉVESEKÉ volt július 5-én, mely nap Kolozsvárt kürtzengések napja, sokféle ünnepek napja volt. A találkozón jelen voltak: vitéz *dr. Nyiredy Géza* miniszteri tanácsos, *dr. Gidrai Liviusz*, *dr. Rotaridesz Mihály*, *Sütő Nagy László* író, *dr. Csányi József* és *Siménfalvi Gyula*.

Negyedik találkozó a 10 ÉVESEKÉ volt, szintén július 5-én. Jelen voltak: *Balla Ferenc*, *Bikfalvi Károly*, *Bodóczy Sándor*, *Csontos Andor*, *Erdős Mihály*, *Gálffy Mózes*, *Kovács János*, *Márkos Albert*, *Nagy Ferenc*, *Nedeczky György*, *Pál András*, id. *Pál József*, *Tana József* és *Kelemen Tibor*.

A KRIZA önképzőkör évváró ünnepélyt tartott június hó 14-én, igen szép sikerrel. A szépen sikerült műsort nem közölhetjük helyszűke miatt. Annyit azonban megállapíthatunk, hogy karácsony előtt *Gálffy Mózes*, azután *Vörös István* tanárok vezetése és *Major István* VIII. gimn. tanuló elnöklete alatt szépen és sikeresen működött ez a nagymultú egyesület.

„MAGYAR HIT, MAGYAR GYŐZELEM.“ A *Dávid Ferenc* egyesület elnöksége által javasolt ünnepélyt a Központi D. F. Egyesület július hó 5-én tartotta meg Kolozsvárt, az Unitárius Kollégium dísztermében. A lélekemelő szép ünnepélyen a Himnusz eléneklése után lelkesítő bevezető beszédet mondott *Józan Miklós* püspök.

Bencze Márton V. éves papnövendék „Mit kíván a magyar nemzet?“ című költeményt szavalta nagy hatással. „A magyar igazság és a keresztes háború“ címen nagyhatású előadást tartott *Simén Dániel* teol. tanár. „Magyar zászló“ című verset lelkesen szavalta *Abrudbányai* Iván cserkészapród. Ezután az éppen itt átutazó budapesti cserkészek adtak elő több katonadalt és egyikük nagy hatással elszavalt *Gyóni* Gézának egyik szép költeményét. „Mi már megyünk“ című költeményt *Pázsint* Zoltán levante adta elő kiváló hatással. „A vitéz“ című verset pedig *Ádám* Dénes tanuló szavalta élénk tapsot víván ki. „Kötelességeink itthon“ címen *Abrudbányai* János dékán tartott hatalmas beszédet a belső front szilárdságának föntartása érdekében. „Magyar üzenetet“ pedig *Székelly* Magda szavalta bájosan, elragadóan. Végül a „Magyar Hiszekegy“ elmondása és a Szózat eléneklése után lélekben meggazdagodva oszlott szét a dísztermet teljesen betöltő közönség.

FELHÍVÁS UNITÁRIUS HITROKONAINKHOZ. Az Erdélyi Tudományos Intézet (Kolozsvár, Erzsébet-ut 21.) a következő iratot intézte püspök urunkhoz:

Van szerencsém Méltóságodnak az Erdélyi Tudományos Intézet kiadásában megjelent „Gismunda és Gisquardus Széphistória“ c. munkát tiszteletpéldányként megküldeni.

Tekintettel a szerző, *Enyedi György*, kiváló szerepére, melyet a magyar unitárius egyház életében betöltött, azt hiszem, hogy ez a kiadványunk közelebről fogja érdekelni a magyar unitárius olvasóközönséget. Éppen ezért tisztelettel kérem Méltóságodat, méltóztassék a nb. rendelkezésére álló eszközökkel az unitárius papok és tanárok figyelmét erre a munkára felhívni. Az Erdélyi Tudományos Intézet a jövőben is fog a magyar unitáriusokat közvetlenül érintő kiadványokat publikálni s reméljük, hogy ezirányu munkánkat az unitárius közvélemény megértő támogatásában fogja részesíteni.

Felhívjuk unitárius hitrokonainkat, hogy a könyv megrendelésével támogassa az Erdélyi Tudományos Intézet nemes célú és egyházunkat érintő munkáját. Ára 5 pengő.

HALÁLOZÁS. *Özv. Kiss Aladárné* szül. *Égeni Róza* életének 77-ik, második özvegységének 28-ik évében, rövid szenvedés után, 1942. június 12-én visszaadta lelkét Teremtőjének. Temetése 1942. június hó 13-án volt Darócon. Kiváló lelkésznek volt megértő, szerető hitvese. Halálát első házasságából származott egyetlen fia: *Bardócz Béla* daróci főjegyző és családja, nagyszámu rokonság és tisztelők serege gyászolja. Emléke áldott mindnyájunk előtt.

VITÉZ DR. NYIREDY GÉZA az Erdélyi földbirtokpolitikai osztály vezetője, miniszteri tanácsosi kinevezést nyert. A jól megérdemelt előlépéshez őszinte szívvel sok szerencsét kívánunk.

RAGASZKODÁS AZ IGAZI TUDÓSHOZ ÉS KÖZÉLETI EMBERHEZ. Az *Erdélyi Múzeum Egylet* június hó 28-án tartott közgyűlése felirattal fordult a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz, hogy *Kelemen Lajos* múzeumi főigazgató tovább is állásában maradjon, ha bekövetkezik az a korhatár, midőn a szabályzat szerint nyugdíjba kellene mennie. A nélkülözhetetlen tudósnak és a közérdeknek mindig rendelkezésre álló szolgálatkészségnek szól ez az elismerés. Bizonyosak vagyunk abban, hogy ez a kérés teljesülni is fog, mert magasabb érdek követeli azt.

TÁJÉKOZTATÓ. A *kolozsvári unitárius gimnázium* I. osztályába beiratkozhatik az a tanuló, aki legalább négy elemi osztályt végzett és az illető iskolai év szeptember 15-én legalább 10 és legfennebb 13 éves. Az I. osztályba iratkozó, valamint más gimnáziumokból átjövő tanulók a beiratkozáskor beadják: iskolai bizonyítványukat, születési anyakönyvi kivonatukat és újraoltási bizonyítványukat. Új tanulók származásukat is tartoznak igazolni a nagyapákig bezáróan. Más gimnáziumokból csak megfelelő előmenetelű és magaviseletű tanuló vehető fel. Fizetendő díjak: beiratási díj kb. 20 P., tandíj évi 100 P., bentlakó tanulóknál ezenkívül: bentlakási díj évi 90 P. (ez valószínűleg emelkedni fog). Étkezési díj havi 50 P. A bentlakó tanulók részére ruha és fehérnemű mennyiséget a mai viszonyok között nem írunk elő, azonban ágyneműt (szalmazsák, melyet mérsékelt szalmaárért itt is meg lehet tölteni, párna, takaró, ágyterítő, lepedők), a tanulók hazulról hoznak. Mosdótálról és kefékről szintén a tanulók gondoskodnak.

A beiratások ideje helybeli tanulók részére: szept. 1—4. vidéki tanulók részére szept. 5—8. napjai. Az iskolai év, ha más rendelkezés nem jön, 9-én kezdődik. A javító és egyéb vizsgálatokat szeptember 1—7. napjain tartjuk. A javító vizsgás tanulók 25 P. külön díjat fizetnek, miniszteri rendelkezés alapján.

Polgári iskolából különbözeti vizsgával csak olyan tanulók léphetnek gimnáziumba, kik utolsó két évüket legalább jó általános osztályzattal végezték. A különbözeti vizsgálat díja tárgyanként 3 P., a magánvizsgálat díja tárgyanként 5 P. Jeles és jó tanulmányi előmenetelű és jeles magaviseletű tanulók igazolt szegénység esetén megfelelő díjkedvezményben részesülnek.

Az igazgatóság.

ÚJ DOKTOR. Örömmel értesülünk, hogy Nagy Zoltán afiát, a D. F. E. ifj. körének lelkes munkását, az elmúlt hetekben a kolozsvári Ferenc József Egyetemen jogi doktorrá avatták. Sok szerencsét kívánunk.

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY előfizetése egy évre 2 pengő, D. F. Egyleti tagsági díj 3 pengő; örökös alapítói díj 50 pengő, egyes szám ára 12 fillér. Idegen valutában ennek megfelelő összeg. Előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít, tagsági és alapító tagsági díj pedig a lap mellett az egyleti tagok minden jogaira. A díjakat az áremelkedés miatt kellett fölemelnünk. Arra kérjük kedves olvasóinkat és tagjainkat, hogy díjaikat minél előbb rendezzék. Akinek nehézségbe kerül a pénz elküldése, a lelkészi hivatal szívesen elküldi. Kérjük tehát oda fizetni be.

JÁNOSFALVI SÁNDOR ISTVÁN: *Székelyhoni utazás*. Dr. Jancsó Elemér: „*Erdélyi ritkaságok*“ című sorzatában közelebb-ről meg fog jelenni Sándor István mult században élt unitárius papnak „*Székelyhoni utazás*“ című, 1836-ban és 1846-ban irt kéziratosa műve. A mű főképpen a két Homoród völgyének az említett években való állapotát írja le. Bizonyos tekintetben a mai falutanulmányozásnak az őse. A szép irányban készült műhöz Benczédi Pál kolozsvári unitárius vallásánár irt ismertető előszót, s minthogy a műnek csak értékes részeit adjuk közre, kb. 20 ív lesz. Ára kb. 6 P.

Már előre felhívjuk erre a rendkívül értékes műre a figyelmet, melyet *Kelemen* Lajos, a kitűnő történettudós is átnézett és kiadásra méltónak tart.

NEMZETI KÖNYVTÁR. Ma minden magyar egyesületben felhangzik az a kívánság, hogy a magyar ember kezébe magyar lélekből született jó magyar könyv kerüljön. Ezért kiváló szerzőktől olcsó kiadású könyveket állítanak össze és adnak ki. Ez az úgynevezett olcsó ponyva. Mint annyi minden ezen a világon, ez sem új dolog, hogy mást ne említsek, a román megszállás alatt a Minerva adott ki egy ilyen gyűjteményt. Üdvözöljük ezt a mozgalmat, amely jó könyvet ad a magyar ember kezébe, hogy ezzel kiszorítsa az ártalmas mérget, melyet a gyanútlan lélek magába szív. Illetékes köröknek figyelmébe ajánljuk, hogy Jókai Mórnak örökbecsű műveiből kellene egy gyűjteményt olcsó áron népünk számára kiadni, mert a Jókai művei ma is kedveltek. Ezzel az ilyenemű kiadványoknak értéke csak emelkedik.

ÉNLAKÁN, folyó év június hó 21-től—július hó 6-ig, Zsákó Gyuláné lelkes közreműködésével 2 hetes vöröskeresztes beteg-ápolási tanfolyam tartatott 37 taggal.

A tanfolyam vezetésére *Rozsnyai* Erzsébet vöröskeresztes testvér volt kiküldve. A bezáró vizsgán Méltóságos dr. *Sebessi Ákosné* vármegyei főispán úr neje elnökölt, aki megállapította, hogy a tagok mindannyian kiváló eredménnyel feleltek és gyakorlati szaktudásról tettek tanubizonyítást.

Megállapítása szerint Énlaka községében lelkiismeretes művelődési munka folyik. *Egy jelenvolt.*

A BUDAPESTI UNITÁRIUS MISSZIÓ HÁZ vendégszobáját ágyhuzat és szappan hiánya miatt a mai naptól kezdődően csak azoknak az afiainak tudja rendelkezésre bocsájtani, akik ágyhuzatot (lepedő, paplanlepedő, párnahuzat, törölköző) hoznak magukkal. A vendégszoba válaszlevelezőlap küldésével előre lefoglalandó, s elsősorban hivatalos ügyeik elintézésére felutazó belső ember afiainak áll rendelkezésére. Az érdeklődés Unitárius Misszió Ház lelkészi hivatala, Budapest, IX. Högyes-u. 3. címre küldendő.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS.

Kolozsvári unitárius gimnázium igazgatósága pályázatot hirdet egy miniszteri kinevezése alá eső magyar-latin szakos rendes, vagy helyettes tanári állásra. A pályázóknak mellékelniök kell: oklevelüket, születési bizonyítványukat, esetleges eddigi szolgálatukról szolgálati bizonyítványukat, keresztény származási irataikat, a családi állapotról bizonyítványt, magyar állampolgársági bizonyítványt, a katonasághoz való viszonyuk igazolását, hatósági orvosi bizonyítványt tbc. szempontjából is, hazafias érzésüket és megbízhatóságukat igazoló iratot és rövid életrajzot. Pályázati határidő 1942. július 31. Az állás szeptember 1-én foglalandó el. Javadalmazás: megfelelő állami rendszerű tanári fizetés. A pályázatokat a kolozsvári unitárius kollégium igazgatóságához kell benyújtani.

SZERK. ÜZENET. E lapból most is több cikk kimaradt. Oka: *a sok hátrálék*, amely miatt csak 16 oldalon jelenhetik meg a lap. A hátrálékosokat nagy felelősség terheli! Nyugtázás is helyszüke miatt maradt a jövő számba.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta 15-én.

Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L. u. 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár:14504 — Felelős vezető: Major József.